

ՊԱՐԶ ՔԱՐՈՋՆԵՐ

ՊՕՂՈՍ ԱՌԱՔԵԱՆԻ ՀՈՂՈՒԱԿԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐԸ

Բ.

Դարով բովանդակութեան՝ Առաքեալը այս երեք թուղթերուն մէջ իրեն գլխաւոր նիւթ բնարած է եկեղեցին, այն եկեղեցին՝ որուն նկատմամբ ինք աւանդած խանդավառութիւնը երկնում էր, այն եկեղեցին՝ զոր իր ստատարաններովը երկնում էր, այն եկեղեցին՝ զոր իր սիրելի գուստըրը կը նկատէր։ Արդ՝ այժմ կ'զգար Առաքեալը թէ բաժանման վայրկեանը կը հասնէր, եւ բաժանելէ առաջ պէտք էր որ ընէր կարգ մը յանձնարարութիւններ իր հոգեւոր երկու զաւակներուն։

Տիմոթէոսի ուղղեալ առաջին թուղթին մէջ խօսելով նախ եւ առաջ եկեղեցւոյ մասին (Գլ. Ա—Գ), Առաքեալը կը յանձնարարէ կարգ մը գոտաւորութիւններ սխալ վարդապետութիւններ բարոյազնեւող դէմ՝ որպէսզի չվաճակուին եկեղեցւոյ հաւատարմ եւ Աւետարանի։ Ապա կը ծշղէ ճշմարիտ պաշտամունքը եւ կը զօժէ եպիսկոպոսներուն եւ սարկաւազներուն պարտականութիւնները։ Վերջին երեք գլուխներու մէջ, (Դ—Զ) Տիմոթէոսին, իրր եկեղեցւոյ ծառայի, կը բազայտը իր պարտականութիւնները հանդէպ սուս վարդապետներու եւ հասարակութիւնը կազմող զանազան հատուածներու։

Տիմոթէոսի ուղղեալ երկրորդ թուղթին մէջ Առաքեալը կը խօսի յաջորդաբար երեք հետեւեալ կէտերու վրայ։ Ա) Տիմոթէոսի եւ Աւետարանի վրայ խօսելով՝ անկիւ կը յորդորէ գժիմոթէոս հաստատման տառապանքներու մէջ Աւետարանի դատին համար։ Բ) Տիմոթէոսի եւ եկեղեցիի վրայ խօսելով կը յանձնարարէ անոր պայքարել հերետիկոսութեան դէմ բարի գիտնորքի մը, բացարի բմբիշի մը եւ համբերատար հողագործի մը պէս (Գ) Տիմոթէոսի եւ իր իսկ անձին վրայ խօսելով՝ Առաքեալը կը խնդրէ անկէ շուտով գալ իր օրհասական բարեկամին մօտ։

Իսկ Տիմոթէոսի ուղղած թուղթին մէջ Պօղոս կը խօսի ընդհանրապէս եկեղեցւոյ մասին, կ'արտայայտուի ձեռքերու, կիներու, երիտասարդաց եւ ծառաներու նկատմամբ Տիմոթէոսի վարդապետ կերպի մասին, ինչպէս եւ եկեղեցւոյ եւ աշխարհի յարաբերութեանց մասին։

Այս երեք հովուական թուղթերուն համար իրր բնարանը բնարած կեդրոնական համարին անդրադառնալէ առաջ՝ րանի մը խօսք կ'ուզէի ընել երկու նիւթերու վրայ, որոնց կը հանդիպին շատ առիթներով մեր երեք թուղթերուն մէջ.—այդ երկու նիւթերն են կիներ եւ հերետիկոսութիւնը։

Այս երեք թուղթերուն մէջ Պօղոս Առաքեալ կը խօսի շատ անգամներ այն ազդեցութեան մասին, զոր կ'ընէր եկեղեցւոյ մէջ կրնայ յառաջ բերել։ Այդ ազդեցութիւնը կրնայ ըլլալ գերագոյնցօրէն լաւ, կամ ընդհակառակը ըլլալ շատ աղէտալի եւ չարաշուք։

Այդ ազդեցութիւնը կախում ունի ամէն բանէ առաջ կրնայ իր Փրկչին Տիմոթէոսի հանդէպ բունած ընթացքէն։ Չար ոգին կը ջանայ համոզելու կիներ որպէսզի չկարենայ որեւէ րան ընել.— վստակ լաւ համոզուած է որ անդամաւորութեամբ կրնայ զործունէութիւնը՝ մեծապէս պիտի կարենայ վստակ Քրիստոսի դասին։ Միւս կողմանէ Չար ոգին գիտէ նաեւ թէ միայն կիներ է որ կրնայ ապ իրեն ամենասարսափելի հարուածը, երբ ան կը նստի իր ամբողջական իր Փրկչին։ Կ'ուզէի հասկըցնել մեր եկեղեցւոյ կիներուն եւ համոզել որ բարիքին, արդարութեան, սերութեան, անկեղբակեան խաղաղութեան յաղթանակը այր մարդաց ձեռքերէն աւելի կանանց ձեռքերուն մէջն է, նոյն իսկ եթէ այր մարդաց միայն վերապահուած ըլլար առիւծի բաժինը, այսինքն է րուէարկելու իրաւունքը։

Դարով հերետիկոսութեան, պիտի ուզէի մատնանշել այն վստակաւոր հոսանքն ներկայի, որով սխալած է բրիտանիական վարդապետութեան (Doctrine) հարցին նուազ կարեւորութիւն տալ, կամ քննարկելու քննարկելու կ'ընեն այժմ, «հերքել է որ ապրիմը բրիտանիական բարոյական կեանքով, ապիւր բաւական է, վարդապետականը երկրորդականը կը մնայ։ Ինչ պիտի արժէր գրելու ուղղափառ ըլլալ վարդապետական հարցերու մէջ, իսկ սրտով չարափառ՝ բարոյական հարցերու մէջ»։ Այս խօսքերը կրնան ըստ երեւոյթին ճշմարիտ ըլլալ, րայց պէտք է գիտնալ որ կրօնքի վստակ ընդդ խօսքերն են, կրօնքէն վարդապետականը վերջինով կ'ընդլայնէր կը դադրի առողջ կեցութեամբ մը ունենալէ։ Զգուշանալ չենք ըրի բրիտանիական վարդապետութիւնները, երբ կը չենք վարդապետականը, չենք կ'ըլլանք այն հիմը որուն վրայ կը հանգչի հաւատարմութեամբը, վարդապետութիւնը նման է գործարանաւորութեան մը կամարին, վերջինով կամարը բաւականապէս վերածած կ'ըլլանք գործարանաւորութիւնը թոյլ մարմնի մը, կամ թուլամտքի մը, որ կարող չէ տանելու յաղթանակօրէն կեանքի կոխը։ Պօղոս Առաքեալի բրիտանիական գործը եւ յաղթական եղած պիտի չըլլար եթէ վարդապետական սովորն աստղաներով կառուցուած չըլլար։ Սակայն կրօնքի մէջ պէտք չէ խճողուին սկոպտիկ վարդապետութիւններ, որոնք արգելք եղած են եւ կ'ըլլան տակաւին եկեղեցւոյ անկեղբակեան ծառայման եւ յառաջ բերած են կը իր երեքն պառակտուններ եկեղեցւոյ ծոցին մէջ։

Եւ այժմ կեդրոնացնենք մեր ուշադրութիւնը մեր բնարանը բնարած այն խօսքին վրայ, որ խառնուում է երեք հովուական թուղթերու։

«Բարեւոր պատերազմը պատերազմեցայ, քնթացքը կատարեցի, հաւատքը պահեցի»։ Այս համարը կարողով մեր մտքին առջեւ կը պատկերանայ կրօնի պատերազմի մը, որ վերադարձած է պատերազմի դաշտէն թաթաւուած փռչներով, մարմնայն վրայ շատ մը վէրքերով, ու թէեւ պատերազմի հետեւանքով իւր ֆիզիքական կորուր սպառած, թէեւ իր տոկոսները հիւսած, րայց յաղթութեան համար իր տրիւթները եւ իր հաւատքը կը մնան անստանալ։ Ո՛վ գիտէ թերեւս րանի մը չարաթէն, թե-

բեւս քանի մը օրէն պիտի բաժնուի ընդ միշտ պատերազմի դաշտէն: Աստուածային պետք այլեւս իր հաւատարիմ պահակը պէտք էր կոչել իր մօտ: Այսպիսի լուրջ պահու մըն է որ Առաքեալը կրկնակ տնտարի մը կը նետէ դէպի անցեալը՝ ըննելու համար իր կատարած ծածրան, ապա դէպի ապագան խոխարու համար յաղթանակի այն պատկին վրայ՝ որ իրեն պատրաստուած է: Արդ՝ Առաքեալը անցեալը կը թողու կատարելապէս խաղաղ, վաճառի ինք համագումար է որ անցեալը կարգադրած է, հաւատարմ պապական ըլլալով Յիսուս-Քրիստոսի շնորհացը: Առ թէ եւ իր անցեալը միշտ քերած ասեն կը յիշէ իր ատելութիւնները, իր սարսափելի հալածանքները ընդդէմ Քրիստոսի աշակերտաց, թէ եւ կը յիշէ Ստեփանոսի սպանման անմոռապէս մասնակցած ըլլալը, բայց ան կը հաւատայ ստուգապէս որ Յիսուս Քրիստոս առէն քան ներած է եւ թէ անոր մեղաւորալիչ պատարագովը արդարացած է Աստուծոյ առջեւ: Այն օրէն որ ստանձնեց առաքելական պաշտօնը, ստուգի իր թողածացած կատարելութեան չկրցաւ հասնիլ, եւ միշտ ինքզինքն զգաց իբր առնէն յետինը մեղաւորներուն, այլ սակայն Քրիստոսի վրայ ունեցած վստահութիւնը իրեն ներշնչեց այն համագումար թէ կրնայ այլեւս հանդարտ մնալիլ:

Նաեւ իւր հայեացքը դէպի ապագան՝ կատարելապէս խաղաղուէտ եղաւ: Իրեն սպասող մը եթէ ունէր յատկանշականութեան մէջ՝ հատաւոր մը չէր, այլ Փրկիչ մը, Սինայի սարսափելի Աստուծոյ չէր, այլ խնդրակաթ Հայրն էր սիրոյ՝ որ իր գլխուն պիտի զնէր այն լուսնիէն պակի՝ որ վերապահուած է միայն քարի պատերազմը պատերազմողներուն: Առաքեալին մօտը մէկ վայրկեանէ միւսը պիտի հասնէր, բայց ինչ փայթ, քանի որ այդ մօտը պիտի ըլլայ իրեն համար սկիզբը իւր կատարեալ յաղթութեան եւ փառքի մօտը լուսնիէն օթեաններուն: Ինչպէս որ Առաքեալը գրած էր Կորնթացեաց, մօտը արդէն պարտուած կը նկատուի եւ կեանքով ընկուզուած՝ շնորհիւ կեանքի Իշխանին մեղքի վրայ տարած յաղթութեան:

Ո՛վ հաւատացեալներ, անգարծ մեկնումի պահը կը մօտենայ նաեւ ձեզմէ խրաբանչիւրին համար, թերեւս քանի որ տարիէն, կամ թերեւս քանի որ ամիսէն, կամ թերեւս քանի մը օրէն, կամ թերեւս քանի մը ժամէն, կամ վերջապէս թերեւս ընդհուպ, զուր պիտի ստիպուած ըլլար ըսելու «մնայ քարով» քոյր անոնց, զորս զուր սիրած էր, եւ պիտի ըստիպուած ըլլար ընթանալ միայնակ այն մթաբառեր հովանի մէջէն՝ ուրիշ այլեւս չեն վերադառնար երբեք: Պատրաստ պիտի ըլլա՞ք այդ հանդիսաւոր պահուն: Պիտի կրնա՞ք հանդարտ ու անխռով մնալիլ, եթէ այսօր ձեր վերջին օրը նկատուէր, պիտի կրնայի՞ք պատրաստ ըլլալ: Այս հարցման հաստատական պատասխան մը զուարթութեամբ եւ սակայն խոնարհ վստահութեամբ տուած ըլլալու համար պէտք է որ զուր եւս իրագործէր Առաքեալին սա որոշ երեք հաւատաւորները. «քարոյր պատերազմը պատերազմեցայ, ընթացքս կատարեցի, հաւատարս պահեցի»:

Կեանքը պատերազմ մըն է: Այս աշխարհի մէջ

ամէն մարդ որ կը ծնի, ուզէ չուզէ կը դրուի պատերազմի մը դաշտին վրայ՝ ուր պարտաւորուած է ամենատանեղ պատերազմներու մօռէլ եւ դիրք բրանել երկու պատերազմող բանակներու, բարիքն կամ չարին բանակներուն մէկ կամ միւս կողմին մէջ եւ այսու նպատակ Քրիստոսի թագաւորութեան գալուտեան երկրի վրայ, կամ ընդհակառակը անոր գալուտեան յապաղման: Անկարելի է ըլլալ միանգամայն երկու բանակներու մէջ ալ, ուշ կամ կանուխ պէտք է ընել ընտրութիւնը: Եթէ մարդ ընտրած է քարին՝ մտնելով Քրիստոսի բանակին մէջ, կրնայ ըստիլ, հակառակ կռիւին սասակութեան եւ կրած վերքերուն՝ ան կ'ընթանայ դէպի յաղթութիւն եւ թէ ընդհուպ պիտի սաւանայ յաղթանակի պատիր: Իսկ եթէ ընդհակառակը կը պայքարի միւս բանակին մէջ, պէտք է սպասէ սարսափելի հանդիպեցութեան գերագոյն հաւատարմի՝ որ պիտի հատուցանէ խրաբանչիւրին իւր գործոցը համեմատ: Եղբայրներ՝ եւ քոյրեր՝, ըմբռնա՞ծ էք թէ կեանքը պատերազմ մըն է եւ թէ զուր կը պատերազմի՞ք քարի պատերազմը:

Կեանքը ընթացք մըն է, մեզ կ'ըսէ ապա Պօղոս Առաքեալ, կեանքը ոչ թէ ստոյտ մը կամ հանցոյցի գրասանք մը. այլ ընթացք մը, վազր մըն է, եւ երբ մէկը կը վազէ՝ չի նայիր դէպի ետ, վաճառի կը հետապնդէ որոշ նպատակ մը, որուն անդադոր յառած կ'ըլլան իր աչքերը: Ո՛վ հաւատացեալներ, ըմբռնա՞ծ էք թէ ձեր վարած կեանքը պէտք է ընթացք մը ըլլայ, եւ թէ կը հետապնդէ՞ք կեանքի գերագոյն նպատակը, Քրիստոսով զնուած կեանքի խոստացեալ պատիր:

Քարի պատերազմը պատերազմաբառ համար, իր ընթացքը կատարելու համար Առաքեալը պարտաւորուեցաւ պահել հաւատը, այն հաւատը՝ որ զուարթ վստահութիւն մըն է եւ հաւատարիմ հնազանդութիւն մը թագաւորաց թագաւորին հանդէպ: Եւ Առաքեալը զիտցաւ պահել այդ հաւատը առնալով, յաճախ միայնակ, կամ գրեթէ միայնակ մնալով, եւ հատատապէս մրացեալ իր Տիրոջ՝ Արդեօր այցալէ՞ս է նաեւ ձեր հաւատը: Մնացած էք հաւատարիմ հաւատքի մէջ ի Յիսուս-Քրիստոս: Հաւատքի ինչ ըլլալը ըմբռնա՞ծ էք: Չեզի կը մնայ պատասխանել, եւ պատասխանել առանց յապաղման:

Մանչեսթը

ՀԵԻՌԵՂ ԵՊՍ. ԴՈՒՐԵԱՆ